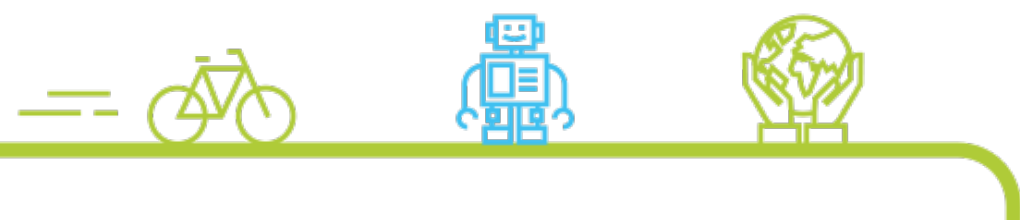

Školní zralost – co a jak s předškolákem

Petra Malíková

Předškolní zralost – přechod z MŠ na ZŠ

Mgr. Petra Malíková
speciální pedagog
malikova@skolyjm.cz

Školní zralost a školní připravenost

Zralost – vnitřní, biologický aspekt, vychází z dispoziční složky organismu či procesu zrání např. koncentrace pozornosti

Připravenost – především ve vztahu k vnějším, společenským činitelům, procesu učení např. rozvoj slovní zásoby

V řadě z nich dochází ke vzájemné interakci obou faktorů např. rozvoj poznávacích procesů

Fyzická zralost

Nástup do školy je vhodné zvážit u dětí:

- s vývojovým opožděním
  - opožděným motorickým vývojem
  - u dětí hyperaktivních a instabilních
  - s opožděným nástupem řeči
  - dle míry nemocnosti
  - dle zvážení tělesné konstituce
- ...zejm. na posouzení u pediatra

Pozornost a pracovní návyky

https://www.youtube.com/watch?v=D_jF37Ls8rM&t=4s

Pracovní tempo, tempo učení, porozumění... každého z nás je jiné. Někdo se narodí jako liška, někdo jako zajíc a někdo jako lenochod. Je vhodné najít a využít individuální potenciál jednotlivce.

- vydržet pracovat 10-20 minut, zůstat u úkolu a dokončit ho i v případě, že ho příliš nebaví
- zvládnout naslouchat vyprávění druhého, vydržet na místě, sledovat instrukce k činnosti a vyslechnout/vnímat je až do konce
- pracovat kratší dobu samostatně, bez individuálního vedení a pomoci dospělé

(3 minutový test)

Řeč

Ovlivňuje kvalitu myšlení, poznávání, učení, orientaci a fungování v lidské společnosti.

- v případě řečové vady je třeba zajistit kvalitní logopedickou péči a nácvik
- nesprávná výslovnost R, Ř cca do 7 let nevadí
- problém jsou sykavky, agramatismy, nesprávné vnímání a rozlišování, nesprávné užívání pádů, slovních druhů atp.

„Já byla v školka.“

- důležité je porozumění řeči, adekvátní reakce a odpovědi

Cvičení zaměřená na rozvoj řeči a slovní zásoby:

SchoolLink

Hodně si s dětmi povídáme, podporujeme je ve vyprávění o tom, co zažily (ve školce, na vycházce, při hře ...). Předkládáme dítěti obrázkové knihy a necháme je vyprávět co vidí. Čteme dětem básničky, pohádky, příběhy, komentujeme, co právě děláme.

- napodobování zvuků – zvuky z přírody – bzučení čmeláka (bzzzz), syčení hada (ssss), zvuky dalších zvířat, zvuky strojů – auto, vlak ...
- dětské říkanky spojené s rytmizací – využíváme vytleskávání, dupání, dětské nástroje
- artikulační cvičení - jazykolamy, např. Jelen letěl jetelem, Jelen se nese po lese, Pan Kaplan v kapli plakal, Na voze se veze zelí, Na louce cvrčí cvrčci ...
- na co to je? Předkládáme dětem předměty, obrázky a ony odpovídají, k čemu slouží koš, klíč, kladivo ...
- na básníka – vymýšlíme rýmy, děti doplňují vhodný rým do říkanky, věty, pak k jednotlivým slovům (les – pes, míč – rýč, sen – den)
- jaký je ? Jaké to je? – předkládáme dítěti předměty, obrázky a dítě odpovídá na otázku Jaké to je? (jablko – velké, malé, červené ..)
- nový dům – povídáme si s dítětem, jak by si představovalo nový dům, školu, kam bude chodit

Motorika

Hrubá motorika - pohyby velkých svalových skupin

- bez záměrného vedení se případná oslabení nekompensují, může být ovlivněno mnoho schopností a dovedností

Rovzvíjíme:

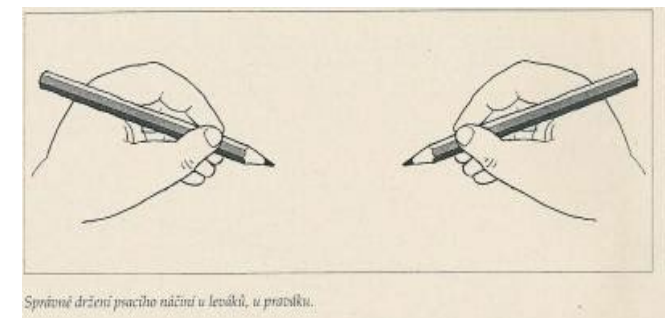
- zařazujeme různé pohybové činnosti
- běh, prolézání, poskoky (snožmo, na jedné noze), úklony, válení sudů, lezení, plazení, hry s míčem...

Jemná motorika – pohyby ruky a prstů

- Jeden z nejdůležitějších předpokladů pro kvalitní psaní
- Potíže může způsobit neuvolněná, nerozcvičená ruka spolu s nesprávným držením psacího náčiní a nesprávným sezením při psaní (např. odradí dítě od činnosti, spolupůsobí na vzniku specifické poruchy psaní)
- Důležité jsou: grafomotorické uvolňovací cviky (nejprve velké plochy), plynulost tahů, správné držení tužky, vhodný výběr psacích potřeb
- Správné držení tužky: 2-3 cm nad jejím hrotem, tužka volně mezi palcem a ukazováčkem, prostředníček podkládá

(zkuste si: pracovní či lyžařské rukavice, uvázat mašličku na provázku, vystřihnout obrázek, psát krasopisně...)

Sluchové vnímání

Důležité pro psaní podle diktátu a pro čtení. Dítě ve školním prostředí přijímá většinu informací sluchovou cestou.

Oslabené sluchové vnímání a možné obtíže:

- V oblasti čtení – spojování písmen do slabik, slabik do slov, domýšlení slov, nepřesné čtení...
- V oblastí psaní – rozlišování hranic slov, komolení slov, vynechávání slabik, písmen, záměny písmen, chyby v měkčení, délkách...
- V diktovaném textu, pětiminutovky, diktované zápisy – bez zrakové opory vynechávky, chybování

Cvičení sluchového vnímání:

- Rozeznávání zvuků
- Předvedeme dítěti několik zvuků, které jsou vydávány při určitých činnostech (stříhání, trhání, mačkání papíru, cinkot klíčů, tekoucí voda ..), pak zavážeme dítěti oči, znovu předvádíme činnosti a ono poznává, hádá činnosti.
- Zvuky rozeznáváme na vycházce ve městě, v přírodě (štěkání psa, zpěv ptactva, hlasy lidí, zvuk auta ...).
- Rytmická cvičení
- Využíváme dětské nástroje, nádobí (vařečky, lžičky ..), tleskání, dupání k říkankám, písničkám, vytleskávání jednoduchých slov (ve-ze, ne-se).
- Jednoduché dětské rytmičné tanečky.
- Rozeznávání hlásek na začátku slova
- „Co slyšíš na začátku slova kočka?“. Postupujeme od souhlásek k samohláskám. Můžeme spojovat i s obrázky.
- Rozeznávání hlásek na konci slova
- Po zvládnutí můžeme hrát slovní fotbal na poslední hlásku: pes – slon – nos – sova – auto.
- Z hlásek složit slovo
- Rozložíme před dítě obrázky, rozhláskujeme slovo např. p-e-s, dítě se dívá na obrázky a zkouší složit slovo, vybere obrázek.

Zrakové vnímání

Důležité pro zvládnání čtení, psaní a počítání. V předškolním věku rozvíjet zrakové vnímání pro získávání, zpracování a uchování informací z okolního světa.

Oslabené zrakové vnímání a možné obtíže:

- Záměny písmen (m - n, k - h, b - d, b - p), číslic (3 - 9, 4 - 7, 6 - 9), operačních znaků v matematice, pomalé osvojování písmen, pomalejší čtení se zvýšenou chybovostí.

Podkladem těchto obtíží zpravidla nejsou oslabení samotného zrakového orgánu, ale jsou oslabeny některé funkce, které se podílí na zachycení, zpracování a uchování zrakového vjemu.

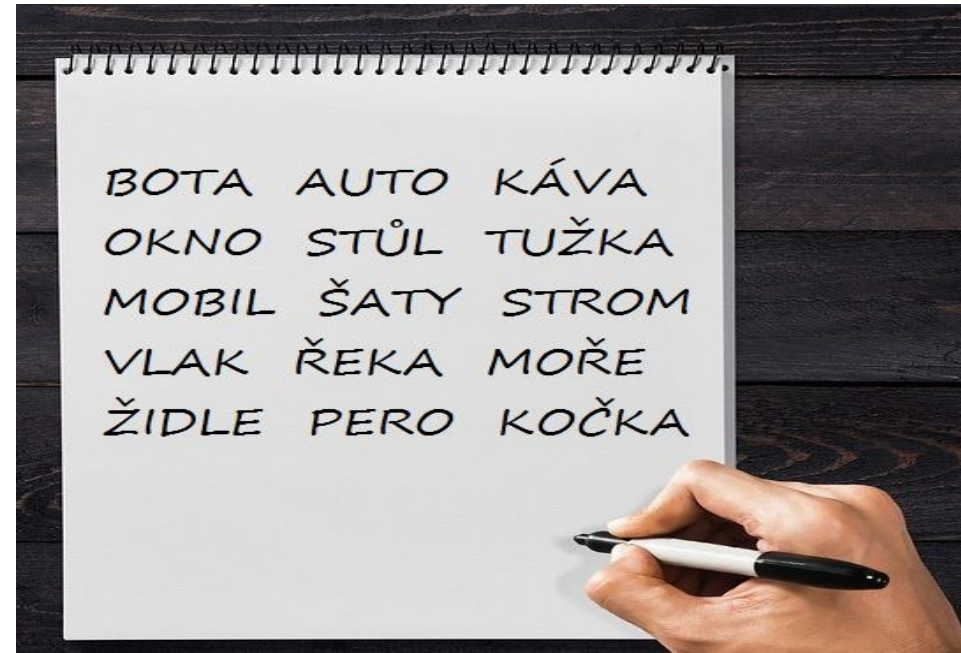

Prohlížejte si obrázek 1 minutu

Méně než 5 věcí: je co zlepšovat, výsledek není moc dobrý
5 – 9 věcí: přiměřený výsledek
nad 9 věcí: dobrý výsledek

Během 1 minuty si zapamatujte co nejvíce slov

Méně než 5 slov: je co zlepšovat, výsledek není moc dobrý
5 – 9 slov: přiměřený výsledek

1.	26	33										
2.	94	15	57									
3.	14	62	83	42								
4.	76	91	57	82	54							
5.	55	16	27	49	33	88						
6.	81	26	94	56	17	23	61					
7.	44	96	73	42	38	31	24	68				
8.	17	89	42	48	69	27	64	37	61			
9.	81	67	26	93	55	74	24	33	66	99		
10.	11	56	89	47	35	19	61	95	36	74	65	

Méně než 5: je co zlepšovat, výsledek není moc dobrý
5 – 9: přiměřený výsledek
nad 9: dobrý výsledek

Požádejte někoho, aby vám předčítal postupně řady čísel. První řada má 2 čísla, desátá 11. Vaším úkolem je napsat čísla tak, jak jdou za sebou. Do které řady se dostanete?

Prostorová orientace

Vnímání prostoru, zpracování a zapamatování si prostorových vztahů má významný přínos pro mnoho činností.

V případě oslabení může docházet k obtížím:

- při orientaci v textu během čtení (přeskakování řádků...)
- při orientaci v textu u psaní, především při přepisu – inverze pořadí písmen, číslic
- v matematice – jmenování číselných řad vzestupných i sestupných
- ztížená orientace na mapách
- ztížená orientace v notových zápisech
- při sportu, koordinaci pohybů, v tanci

(zkusíme si: zrcátko, papír, tužka – domeček obkreslit)

Cvičení na prostorovou orientaci:

- Využíváme výletů, vycházek – vyprávíme si, kudy jsme šli, jeli, uplatňujeme pojmy nahoře, dole, vpředu, vzadu, vpravo, vlevo...
- Během her se stavebnicemi – polož kostku na... vedle ..., dítě pracuje dle slovního zadání.
- Při oblékání využíváme pojmenování – „Prostrčíme levou ruku ..., Teď pravou botu..“
- Během každodenních činností – ovoce dáme do misky, během prostírání na stůl – vpravo dáme nůž, vlevo vidličku ...
- Podle obrázků komentujeme – „Kdo stojí první, poslední?“
- Orientace na vlastním těle – zvedni pravou ruku, ukaž levé ucho, dupni pravou nohou

Časová orientace

- Pro vnímání času, předškolní děti vedeme k pojmenování části dne, týdne, ročního období. Rozlišování všedních dnů a víkendových, nejedná se pouze o mechanické jmenování – dítě ví, co dělalo v sobotu, v neděli, po neděli je pondělí. Jde opět do školky, v pátek jde do školky naposledy, pak následuje víkend.
- K pojům včera, dnes, zítra přiřazujeme konkrétní události. Vyprávíme si s dítětem co dělalo dříve, později.
- Činnosti zaměřené na vnímání času: využití obrázků, knih
- pojmenovávání činností obvyklých pro ráno, dopoledne, poledne, odpoledne, večer
- pojmenovávání činností obvyklých pro roční období
- vyprávění příběhů dle časové posloupnosti

Paměť

- Schopnost soustředit se, koncentrovat pozornost na daný jev, je důležitým předpokladem pro budoucí učení. Uvedená cvičení jsou vhodná, jak napomoci dítěti, aby se lépe soustředilo, koncentrovalo pozornost, která je pro výuku čtení, psaní a počítání nezbytná.
- Nutná je také schopnost zapamatovat si a udržet v paměti nové učivo.

Cvičení zaměřená na rozvoj paměti a pozornosti:

- využíváme říkadel, pohádek, písniček, vyprávění příběhů
- Co se změnilo? Dítě slovně sděluje co se změnilo v místnosti, na člověku, na stavbě z kostek ...
- Co chybí? Dítě si prohlédne určitý počet předmětů (hraček) 5-10, jeden odebereme a dítě řekne, který předmět zmizel
- Čtení z knihy
- Čteme dítěti knížku, vyprávíme příběh, předem se domluvíme na určité slovo, až je dítě během čtení příběhu uslyší, tak zareaguje – tleskne, přihlásí se.
- Opakování říkanek
- Používáme dětské říkanky, zpočátku s obrázky, dítě je po nás opakuje.
- Řemesla
- Pantomimou předvádíme činnost (řemeslo) a dítě určuje o jaké řemeslo se jedná.
- Šla babička do městečka
- Možnost i jiných variant, Balím si kufr na prázdniny a dám do něj ... Vždy se jedná o zapamatování a opakování předcházejících slov.
- Hádání pohádek
- Zkráceně převyprávíme dítěti obsah známé pohádky a ono řekne o kterou pohádku se jedná.

Matematické představy

- V této oblasti začínáme s pojmy malý – velký, hodně – málo, krátký – dlouhý, úzký – široký, nízký – vysoký. Využíváme předměty, hračky, stavebnice.
- Jmenování číselné řady do deseti a orientace v číselné řadě – pojmy první, druhý..poslední.
- Pojmy o jedno více, o jedno méně.
- Tvary – kruh, čtverec, trojúhelník, obdélník.

Cvičení na rozvoj matematických představ:

- Předložíme dítěti řadu 10 barevných kostek. Dítě nám podle pokynů podává první, třetí, poslední ... kostku, nebo slovně určuje kolikátá je např. červená, modrá kostka.
- Z 10 kostek tvoříme ubíráním nebo přidáváním dvě hromádky. Dítě určuje, kde je méně, kde je více kostek. Můžeme přidat „O kolik“?
- Postavíme se s dítětem vedle sebe, několikrát zatleskáme, dítě má udělat tolik kroků (skoků), kolikrát jsme zatleskali. Pokračujeme hrou „Kuba řekl“.
- Vhodné jsou hry „Člověče nezlob se“, domino s tečkami.

Emoční a sociální zralost

- schopnost odloučit se od rodičů
- případný stesk by neměl bránit učení se
- na nezdar či nespravedlnost by dítě nemělo reagovat impulzivním výbuchem, výrazným pláčem
- dítě je schopno akceptovat sociální normy a přizpůsobit jim své chování
- umí pozdravit, požádat, poděkovat, rozloučit se

Je ale také dobré vědět, že různé typy dětí tíhnou k různým strategiím zvládnání emocí a to, že některé dítě se spíš stáhne a prožívá emoce uvnitř, ještě neznamená, že je umí lépe zvládat.

Knihy: Nejsou stejné, Typologie osobnosti u dětí, Milovat nestačí (Š. Miková)

Rozvoj emoční inteligence

- Emoce se třeba mohou stát součástí příběhů a pohádek. Můžeme číst s dítětem nějaký příběh z knížky, a zeptat se ho, jak se cítily jednotlivé postavy a co prožívaly. Pokračujeme pak třeba tím, jak se to vztahuje k nám, kdy jsme se cítili podobně, jak nám bylo a jak se cítíme dnes. Učíme se tím orientovat v emocích jako jsou radost, strach, vztek, závist, žárlivost, osamělost, smutek, zvědavost nebo důvěra.
- Některé děti nerady hovoří o svých pocitech, můžeme tedy vyzkoušet hry, například pomocí karet s emočními výrazy, které si dítě může dle instrukce vybrat. Ptáme se dítěte, proč si vybralo právě tuto kartu a jak souvisí s tím, co momentálně prožívá. Touto cestou se zpravidla dítě mnohem lépe otevře. Můžeme se dopátrat podstaty problému a dospět ke společnému hledání cesty k jeho řešení. Dítě nám též může svůj vnitřní svět třeba Vhodné je také pracovat s chybou, ukázat dítěti, že každý může chybovat, např. když se mamince nepodaří něco dle představ v kuchyni nebo při domácí činnosti to konstruktivně komentovat, např. "Podívej, připekla jsem koláč. Ale to nevadí, příště budeme péci o pár minut kratší dobu."
- Je třeba si otevřeně říci, že chyba v procesu (celoživotního) učení je přirozená. Chybujeme všichni.
- Pojmenovat si, co to vlastně chyba je – porozumět chybě.
- nakreslit.
- Klást si konkrétní otázky: Co, jak, proč? Z chyby se poučit, udělat konkrétní kroky pro to, abychom ji příště neopakovali.
- Pokud se na chyby soustředíme příliš, klesá naše nadšení i zájem o učení, narůstá strach a zmenšuje se chuť objevovat nové věci.
- Nesnažíme se o dokonalost, ale o to nejlepší, co dokážeme v dané chvíli.

- **Povinná školní docházka** začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad.
- Dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od září do konce června příslušného školního roku, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce. Pro dítě narozené od září do konce prosince je třeba předložit doporučující vyjádření školského poradenského zařízení, pro dítě narozené od ledna do konce června doporučující stanovisko školského poradenského zařízení a odborného lékaře.
- Povinnost přihlásit dítě k zápisu plyne z §36 zákona č. 561/2004Sb., o předškolní, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění. K zápisu je nutné se dostavit i v případě, že rodiče (zákonní zástupci) budou žádat o odklad povinné školní docházky.

Odklad povinné školní docházky

Školská poradenská zařízení zajistí nejnutnější služby v souvislosti se zahájením školního roku, tedy typicky žádosti o odklad povinné školní docházky. Správní řízení o zápisu se v těchto případech přeruší do doby vydání doporučení školského poradenského zařízení.

- <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/opatreni-k-zapisum-do-zs-pro-skolni-rok-2020-2021>

Děkuji za pozornost!

Mgr. Petra Malíková
mob.: 602 543 941

